

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for

Australian Cattle dog

Versjon 1
Gyldig t.o.m. 01.05.2017

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Generelt	3
Rasens populasjon	5
Helse	7
Mentalitet og bruksegenskaper	10
Atferd	11
Eksteriør	12
Oppsummering	13

Innledning

RAS skal ses på som et levende dokument som bør og skal revideres jevnlig da statistikk og målsetning forandrer seg etter som tiden går. Dokumentet skal ses på som et hjelpemiddel i avlsarbeidet i tillegg til at det beskriver historien bak rasen og dens opprinnelse. Det gir også en hjelp i arbeidet mot framtidige mål.

Dette dokumentet er laget i samarbeid med:

Gry Erlandsen

Linda Thrygg

Lillann Nerem Petlund

Generelt

Rasens historie:

Bakgrunn og utvikling

Den Australske Cattle Dogen ble skapt etter behov av de australske nybyggerne. Etersom de bosatte seg lenger og lenger inn i landet dukket det opp ett behov for gode gjeterhunder som kunne jobbe stille, slik at de ikke skremte det halvville kveget. Og som i tillegg kunne tåle det ekstreme klimaet og det tøffe underlaget ute i bushen. Den som kanskje har betydd mest for rasens utvikling var en nybygger som het Thomas Hall.

Hall importerte i 1840 to stykk korthårscollier fra Skottland. Disse var av typen som kaltes Highland Collies. De var blågrå i fargen, med kraftig hals og dobbel pels. De hadde middels lang, kraftig behåret hale og en hvit stjerne i panna(kalt Bentley's mark). Denne hvite stjernen er fortsatt veldig vanlig på Australsk Cattle Dog, særlig på individer fra arbeidslinjer.

Thomas Hall tok avkommet til disse importene, og krysset med den australske villhunden dingo. I og med at colliene var blå og dingoen rød, ble avkommene enten rød- eller blåmelert. Disse avkommene jobbet stille, syntes nesten ikke i mørket og gikk bak kveget for å drive.

De kunne tilbakelegge hundretalls engelske miles i vanskelig terreng og under ekstreme klimatiske forhold. De hadde også evnen til raskt å kaste seg flatt til marken etter at de hadde bitt for å unngå spark. Disse hundene gikk under kallenavnet Halls Heelers, Queensland Heller eller Blue Heelers, og ryktet om deres arbeidskapasitet spredte seg rundt om i Australia.

Etter rundt 40 år fikk de to brødrene Jack og Harry Bagust fra Sydney høre om rasen og se dens gode egenskaper. Jack og Harry blandet inn dalmatiner i rasen for å fremme samarbeidet til hest og rytter. Mange mente at dette var unødvendig, siden Cattle Dogen hadde samarbeidet godt med hest og rytter i 40 år, men det satte virkelig sitt preg på rasen. Det var med dalmatineren at rasen gikk fra melert til spettet, og det er også stor sannsynlighet at det var innførselen av dalmatinerblod som førte til en annen særegenhet for rasen: Alle valpene blir nemlig født helt hvite! Det eneste som er farge er de solide røde eller sorte tegningene i hodet. Det er først etter en til to uker at den røde eller blå fargen begynner å trenge gjennom.

Det var flere som prøvde seg frem med andre alternativer av hunderaser, men det var linjene til Thomas Hall - med et stenk av bullterrier og dalmatiner - som var de

mest populære. Og det er fra disse linjene at vi regner opphavet eller starten på vår tids Australsk Cattle Dog.

Likevel hadde de ikke helt klart å stabilisere typen, og i 1930 skriver en Robert Kaleski, som har drevet avl på rasen fra rundt 1890, at Cattle Dogen begynner å bli noe lettere av type." Derfor begynte de å avle inn dingoen igjen. Det sies at de fortsatte med dette frem til 1963 i hvert tiende ledd. Da ble dette forbudt, men ryktet vil ha det til at fortsatt forekommer til en viss grad.

Robert Kaleski begynte å stille ut sine hunder i 1897, og fant fort ut at det var et skrikende behov for en rasestandard. Så i 1902 skrev han den første rasestandarden for Australsk Cattle Dog. I denne første standarden baserte han seg på dingotypen av rasen.

Grunnen til dette var at det var denne type hund som naturen selv hadde utviklet under de tøffe australske forholdene. Året etter ble denne standarden godkjent av kennelklubben i New South Wales.

Standarden har blitt noe modifisert opp igjennom årene, men den som gjelder i dag ble godkjent av The Australian National Kennel Council 1. Januar 1981, og avviker i liten grad fra den opprinnelige som Robert Kaleski skrev i 1902.

Australian Cattle Dog i Norge.

Introduksjonen av ACD til Norge er noe brokete da både ACD og WK (Working Kelpie) er registrert som ACD i NKK's register. Men vi kan med sikkerhet si at det første norskfødte kullet av ACD ble registrert i 1997. Det var et kull på 5 røde valper. Dette kullet var etter **S52592/94 Cattlegirl's Red Demented Devil** og **S16920/96 Cattlegirl's Red Fancifull Fether**. Begge foreldrene ble importert til Norge fra Sverige. Kullet er registrert i NKK med norsk registreringsnr. Tispa gikk senere tilbake til oppdretter og fikk 14 valper (fordelt på 4 kull) i Sverige.

Den første importerte ACD som ble omregistrert i Norge var en Finsk importert hannhund som kom til Norge i 1999.

Han var etter Finske **FIN35810/98 Reddenblu's Gunpowder** og **FIN15799/97 Cattlefarm's Golden Gate**.

I 2000 ble det importert 4 hunder:

ANKCSB3100058882 Maryheather Silver Shaza

S54136/2000 Cattlegirl's Red Janet Jackson

S16198/2000 Coyos Red Barracuda

S41908/2000 Hejastugans Blå Dennis

Av disse er det kun **ANKCSB3100058882 Maryheather Silver Shaza** som har gått videre i avl og la grunnlaget for vår første oppdretter av ACD i Norge, kennel Willacarra.

Willacarra har importert flere hunder fra Maryheather i Australia, og Maryheather går igjen som en stor del av grunnstammen til det norske ACD opprettet. Både som direkte import, og som avkom av Svenske hunder som er eksportert til Norge.

Kennel Hejastugan, Red-Alert og Snjos i Sverige står også for en stor del av eksporten til Norge.

RAS for Australian Cattle Dog

Da rasen her i Norge er ganske «ung», og Sveriges populasjon har hatt en stor innflytelse på den Norske, kan vi nok si at den Norske og Svenske ACD populasjonen er i store trekk den samme.

Mye av informasjonen i denne RAS utgaven baserer seg derfor på den svenske raseklubb og deres registreringer da raseklubben her i Norge kun har eksistert i noen få år.

Fra 1997 og fram til i dag(01.01.2014) er det registrert 28 importere.

F.m. 2004 til d.d. er det født til sammen 9 kull som er registrert i NKK. 5 av kullene er etter importerte tisper, mens de 3 siste er etter tisper oppdrettet i Norge.

Overordnet mål for rasen

Å bevare Australian Cattle Dog sin unike arbeidskapasitet, særtrekk og eksteriør ihht rasestandard. Fremme sunne individer både fysisk og mentalt.

Videre i denne teksten vil rasenavnet Australian Cattle Dog nå bli forkortet til ACD. Raseklubbens navn Australske Gjeterhunder Norge vil bli forkortet til AGN.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Det er i perioden 1997-2013 importert 28 stk hunder og født 45. Dvs at ca 20 % av nyregistreringer i denne perioden er importere.

Gjennomsnittlig kullstørrelse

I perioden 1997-2013 er det i Norge registrert 45 valper fordelt på 9 kull. Dette gir en gjennomsnittlig kullstørrelse på 5 valper. Kull størrelsen varierer fra 1 til 8 valper pr. kull.

Effektiv populasjonsstørrelse

Innavlsgrad

Regner på perioden 1997-2013.

Det er 9 kull som er registrert i denne perioden.

Høyeste innavlsgrad i perioden er 7,812 % laveste 0 %.

5 kull: 0 %

1 kull: 1,562 %

1 kull: 3,125 %

1 kull: 3,613 %

1 kull: 7,812 %

Bruk av avlsdyr**Antall kull samt anvendte avlsdyr 1997-2013:**

År:	Ant. Hanner:	Ant. Tisper:	Ant. Kull:	Ant. Valper:
1997	1	1	1	5
1998	0	0	0	0
1999	0	0	0	0
2000	0	0	0	0
2001	0	0	0	0
2002	0	0	0	0
2003	0	0	0	0
2004	1	1	1	6
2005	0	0	0	0
2006	2	2	2	10
2007	0	0	0	0
2008	1	1	1	5
2009	0	0	0	0
2010	1	1	1	1
2011	3	3	3	18
2012	0	0	0	0
2013	0	0	0	0
Sum	9	7	9	45

To av tispene har hatt 2 kull hver.

Kull født i Sverige 1997-2006

Reg år	Ant. Kull	Ant. valper	Gj.valp pr. kull	innavls grad
1997	3	12	4	5,99
1998	6	25	4,17	0,78
1999	5	21	4,2	6,67
2000	5	21	4,2	0
2001	4	16	4	5,44
2002	6	19	3,17	4,31
2003	3	12	4	3,52
2004	5	20	4	2,08
2005	5	28	5,6	0,06
2006	8	40	5	0,7

Da vi har en liten populasjon ACD i Norge, er mengden på vår informasjon meget begrenset. Vi ser derfor også på de svenske diagrammene og ved hjelp av disse prøver vi å danne oss et bilde av antall kull, kullens størrelse og innavlsgrad. Som det går ut i fra det norske og det svenske diagrammet så ligger vi ganske likt når det er snakk om kullstørrelser og innavlsgrad.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

I perioden 1997-2013 var det 4 av 9 kull som besto av mor/far som selv var født og registrert i Norge. Den norske avlsbasen består stort sett av importerte foreldre eller henting av avlsmateriale fra andre land.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktige mål:

- Ha en bærekraftig avlsmasse.
- Ha en stor genetisk variasjon.

Kortsiktige mål:

- Opprettholde/forbedre den kvaliteten av hunder vi har i dag.
- Kunne øke den genetiske variasjonen.

Prioritering og strategi for å nå målene

Fortsette å bruke avlsmateriale fra utlandet for å unngå innavl. Både ved å bruke utenlandske hanner på våre tisper, og ved import av avlsdyr.

Ta en ny evaluering ved neste gjennomgang av RAS (2017). Fortsette å følge opp innavlsgrad og holde denne på ett lavt nivå.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

ACD er kjent som en sund rase, med få problemer når det kommer til helse. Men vi har dog våre utfordringer på lik linje med andre raser.

Pr dags dato er det HD/AD og ECVO (katarakt) som er de prøvene vi tar, som samsvarer med NKK's anbefalinger.

I tillegg tester alle oppdrettere, og mange valpekjøpere hundene for PRA, da dette også er en sykdom som kan forekomme.

Også helt eller delvis hørselshemming forekommer i rasen. I Sverige testes dette med en BAER-test. Her i Norge har en ikke tilgang til BAER test så da velger enkelte å reise til Sverige for å teste hundene.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Hofteledds dysplasi (HD):

Som vi kan se av statistikkene våre har vi ikke det største sammenlignings grunnlag, da vi har et begrenset antall ACD her i Norge.

Men da de fleste røntger sine hunder så sitter vi med en god oversikt, og forholdsvis gode resultater på våre importerte hunder.

Det er HD som utgjør den største utfordringen for vår rase. Derfor er våre avlskrav på foreldredyrene at det blir brukt HD frie hunder. Og vi vil på det sterkeste anbefale våre oppdrettere å oppfordre valpekjøpere om å fortsette med å røntge hundene. Slik at vi på sikt vil få gode dokumentasjoner på vår ACD's bestand, og helsestatus.

RAS for Australian Cattle Dog

Statistikk (Import):

Født:	Ant.røntget:	A	B	C	D	E
1997	1		1			
1998	0					
1999	(1)				(1)	
2000	(4)	(2)	(2)			
2001	(1)	(1)				
2002	(4)	(1)		(2)	(1)	
2003	(3)	(1)		(1)	(1)	
2004	5	3		1	1	
2005	(1)		(1)			
2006	5	2	1	2		
2007	(1)				(1)	
2008	(2)	(1)	(1)			
2009	2	2				
2010	1	1				
2011	8	2		4	1	1
Sum:	22(17)=39	10(6)=16	2(4)=6	7(3)=10	2(4)=6	1

Albueleddsdysplasi (AD):

I perioden 1997-2013 så er 31 hunder AD-røntget og alle har A-albuer.

Raseklubben har ingen anbefaling eller krav om dette på avlsdyr, men statistikken viser at de fleste som HD-røntger også AD-røntger.

Oppdrettere bør anbefale sine valpekjøpere å røntge pga den lille populasjonen avlsdyr, da hvert individ har et relativt stort gjennomslag i statistikken.

Tannmangel:

I den Australske rasestandarden står det følgende om en ACD's bitt og tannhelse:

" The teeth sound strong and evenly spaced, gripping with a scissor-bite, the lower incisors close behind and just touching the upper. As the dog is required to move difficult cattle by heeling or biting, teeth which are sound and strong are very important."

Det er stor uenighet om hva som er akseptabelt av manglende tenner. Da det ikke står spesifikt i rasestandarden, er det mange oppdrettere og utstillingsdommere som ser i mellom fingrene på dette.

Tannmangel av større eller mindre grad er i utgangspunktet uønsket da rasen er avhengig av gode og sterke tenner. Da dette er arvelig bør det tas hensyn til dette i avlsarbeidet.

Tannmangel er ikke nevnt som feil i rasestandarden men oppdrettere bør ta hensyn til dette når de velger avlsdyr selv om dette pr dags dato ikke er et problem.

Øyenlysning:

Dessverre så blir de fleste hunder bare øyenlyst en gang. Ved å øyenlyse flere ganger, f.eks. når hunder er 2 år og igjen når hunden er 7-8 år, så vil vi få en bedre statistikk og oversikt.

Sykdommer som øyelyses for er bl.a.:

RD – retinal dysplasi
Hypoplasti av noptiens/mikropapill
Colobom
Medfødt katarakt
PLD – pektinatligament – dysplasi
Trange iridocornealvinkler
PPM – persisterende pupillmembran
Entropion (feilstilte øyenhår)
PLL – primær linse lukasjon
Corneadystrofi

DNA testing:

Vi har ingen statistikk eller oversikt over hunder som er DNA -testet.

PRA (Progressiv Retinal Atrofi)

Alle oppdrettere, og mange valpekjøpere, tester sine hunder for PRA, da dette er en sykdom som kan forekomme.

PLL (Primary Lens Luxation)

PLL, er en sykdom som er et økende problem i bla USA og nedover i Europa. Da vi ofte bruker hunder fra Europa i avl så vil dette også være en test som vi kanskje bør innføre for å forebygge et eventuelt problem.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Rasen er ikke kjent for å ha reproduksjons- eller fødselsproblemer. Dette blir tatt opp til ny vurdering ved neste revidering av RAS.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Det overordnede målet er å holde rasen så helsemessig frisk som mulig og det bør følges nøye med de utfordringene vi har.

Det langsiktige målet er å få alle ACD som er registrert i Norge til å:

- HD/AD røntges.
- Øyenlyse (ved 1 år, 4 år og igjen ved 7 års alder).
- DNA-teste for PRA og PLL.

Kortsiktig mål fram til neste revurdering av RAS (3 år):

- Alle registrerer sine ACD i NKK.
- Alle øyenlyser hundene sine.
- Sette som avlskrav at PRA og PLL status er kjent.
- Revurdere eventuelt tannmangel.

Prioritering og strategi for å nå målene

Det er nå i disse dager en søknad på vei inn til NKK om å få registrert DNA resultatene av PRA og PLL for ACD.

Raseklubben må gjøre det de kan for å få ACD eiere til å melde seg inn i klubben for å kunne føre en så nøye helse statistikk som mulig.

Mentalitet og bruksegenskaper

Gjeterhundprøver, bruksprøver og mentaltester

ACD har en enorm kapasitet og kan brukes til det meste. Med sin ideelle størrelse, funksjonelle kropp og et utrettelig ønske om å jobbe er ACD en ideell brukshund med den rette eieren.

Rasen blir brukt aktivt innen lydighet, agility, rallylydighet, bruks, ettersøk, redning og gjeting. Dette er en meget aktiv brukshund som har behov for ett aktivt liv, både mentalt og fysisk.

ACD blir fortsatt brukt til gjeting men det er for øyeblikket ikke mulig i Norge å teste gjeterhundegenskapene offisielt. Sverige er allerede i gang med å utarbeide en gjeterprøve som går på kroppsgjeterens arbeidsmetoder og det håper vi vi kan få til i Norge også.

Det finnes gjeterhundkurs med instruktører som har erfaring med rasen slik at en kan få testet gjeterinstinktet der.

I Europa har det gått ganske trått med å lansere de som gjeterhunder, men det finnes allikevel noen hundeeiere som bruker ACD i det daglige arbeidet på sine gårder og har stor nytte av dem.

Et mål er å få utviklet en egnethetsprøve som kan fastslå hvert individs evne til å gjete uten å kreve konkurranse. Sverige startet i 2006 et samarbeid med andre gjeterhundraseklubber for å få en offisiell evnetest. De har nå fått et gjennomslag på en prøve ordning med SKK, som skal revurderes, etter 3 år.

Vi her i Norge, jobber med det samme, men da det er NSG (Norges Sau og Geit), som står for gjeter hunder her i Norge, og ikke NKK, må vi gå en annen vei.

Men det er helt klart, mister vi hundens opprinnelige bruksområde og særegenheter, er det stor sjanse for at vi også mister dens allsidighet, og «drive» i andre disipliner der vi fortsatt ønsker den.

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandard

Her i Norge er de fleste flinke til å MH-teste sine hunder, men fordi NKK ikke før i løpet av det siste året har åpnet for å legge inn og registrer resultatene i Dogweb er det foreløpig helt umulig å utarbeide noen statistikker for dette. Veldig mange drar også over til Sverige for å teste sine hunder der fordi Sverige har en lang tradisjon på dette, og derfor kjenner rasen og den reaksjonsmønster bedre.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktig mål:

- Få alle valper født i Norge eller importerer til Norge til å gjennomføre en mentaltest.
- Kunne gi alle ACD mulighet for en gjeterprøve/annlegsprøve.

Kortsiktig mål:

- Få mulighet til å arrangere MH, K-test eller lignende for hele kull og ikke etter påmelding.
- Få på plass en gjeterannlegsprøve.

Prioritering og strategi for å nå målene

Arrangere MH.

Arrangere gjeter-/annlegsprøve.

Atferd

ACD er en hunderase full av kontraster. Dette er en mellomstor, kompakt hund full av mot og arbeidslyst, samtidig som den er full av lojalitet til flokken sin og veldig vår overfor fører. Dette er en hund som jobber selvstendig og er vant med å ta sine egne beslutninger i jobb. De er konstruert til å tåle et spark fra en okse på mange hundre kilo, og i tilfeller der de blir truffet har det blitt observert at de etter svev på mange meter spretter opp igjen og tar igjen med oksene. På den annen side er de svært lojale til flokken sin og sin fører, og de elsker å få oppmerksomhet og kos.

ACD er i de fleste tilfeller en enmannshund, og selv om de er glade i alle medlemmer av flokken sin så er det en person som de gladelig ofrer livet for. Den kan være noe reservert overfor fremmede, og har en god del vaktinstinkter i seg. I gamle dager kunne eieren legge fra seg sal og utstyr og ta seg en tur, i trygg forvisning om at eiendelen deres var i gode hender, eller poter.

Atferdsproblemer

Vi har i vår populasjon av ACD ingen kjente atferds problemer, men som rasestandarden sier så er dette en arbeidende hund som er avlet for å gjete og arbeide under tøffe forhold. Dvs. i meget krevende terreng/værforhold samtidig som de skal håndtere halvilt budskap(storfe og småfe).

Det er også en hund som skal kunne ta egne avgjørelser og jobbe selvstendig, på egenhånd.

Dette kan for mange bli overveldende. Om en ACD ikke får faste rammer og en klar leder vil de fort ta denne posisjonen selv. Og blir de ikke sysselsatt kan de fort bli destruktive.

For å sikre seg at en ACD oppfører seg eksemplarisk i alle hverdagens situasjoner er det viktig med sosialisering og riktig håndtering gjennom hele hundens liv (som fort kan bli 12-15 år).

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktige mål:

- Kunne gi ACD kjøpere den rette hunden med den «driven» kjøperen måtte ønske, og et stabilt og omgjengelig gemytt.

Kortsiktig mål:

- Ivareta vår stamme av sosiale og vell fungerende hunder.

Prioritering og strategi for å nå målene

Ha kjennskap og krav til atferden og mentaliteten til foreldredyrene vi bruker i avl. Ved hjelp av kursing og veiledning sørge for at ACD eiere har den kunnskapen de trenger for å få det beste ut av hundene sine.

Eksteriør

ACD er en middels stor hund, 43-48 cm for tisper og 46-51 for hannhunder, og veier mellom 15 og 25 kg. Kraftig, kompakt, harmonisk bygget, med evne og lyst til å utføre ethvert oppdrag hvor anstrengende de enn er. Kombinasjonen av masse, kraft, balanse og sterk muskelkondisjon gir inntrykk av stor bevegelighet, styrke og utholdenhet. Tendens til overdreven tyngde eller spinkelhet er alvorlige feil.

Forholdet mellom kroppslengde og høyde skal være 10:9. Den doble pelsen er lettstelt. Det kraftige hodet skal være i harmoni med hundens øvrige proporsjoner og skal ha middels store opprettstående ører, middels store ovale mørke øyne, svart nese, kraftige kjever med sterke tenner og saksebitt.

Den skal ha middels lang kraftig hals, sterk rygg og middels lang hale med rikelig børste. Benbygningen skal være sterk med kraftige, parallelle og velvinklede ben og ha runde, tettsluttende tær med sterke tredeputer. Bevegelsene skal være frie og utrettelige.

Eksteriørbedømmelse

Kraftig, kompakt, harmonisk bygget, med evne og lyst til å utføre ethvert oppdrag hvor anstrengende de enn er. Kombinasjonen av masse, kraft, balanse og sterk muskelkondisjon gir inntrykk av stor bevegelighet, styrke og utholdenhet. Tendens til overdreven tyngde eller spinkelhet er alvorlige feil.

Overdrevne eksteriørtrekk

Rasen har ingen overdrevne eksteriørtrekk som er helseskadelige.

Men det blir flere og flere hunder som er for store i følge standarden og dette er det viktig og ta tak i.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktig mål:

- Holde seg så nærme rasestandaren som mulig.

Kortsiktig mål:

- Oppfordre dommerne i Norge til å måle ACD som blir stilt og notere dette i kritikkene.

Prioritering og strategi for å nå målene

Innhente informasjon om gjennomsnittelig mankehøyde på rasen i Norge.

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

I utgangspunktet har vi en god stamme av ACD, men rasen er forholdsvis nyetablert i Norge og under utvikling. Det er vanskelig å sette klare mål da det er mye mangelfull statistikk.

Plan for videre arbeid i klubben

Vi ønsker å få flere mål satt i rammer og utvikle statistikker på vår genetiske variasjon, helse utfordringer, mentalitet og bruks egenskaper.

Det settes kun 3 års godkjenning på det første utkastet av RAS, for og løpende kunne revurdere utvikling ettersom ny statistikk tilkommer, og kortsiktige mål tar form.